

แนวทางการจัดการขยะมูลฝอยภายในเขตเทศบาลตำบลกำแพงดิน

อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร

Guidelines for Solid Waste Management within Kamphaeng Din Subdistrict Municipality, Sam Ngam District, Phichit Province

จিরเมธ จันทโชติ และ กัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

Jiramet janthachot and kampanart wongwatthanaphong

Pibulsongkram Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author, E-mail : Jiramet.j@psru.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่องมีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการจัดการขยะมูลฝอยภายในเขตเทศบาลตำบลกำแพงดิน อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร 2) ศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับการจัดการขยะมูลฝอยภายในเขตเทศบาลตำบลกำแพงดิน อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร 3) เสนอแนวทางการจัดการขยะมูลฝอยภายในเขตเทศบาลตำบลกำแพงดิน อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างคือ ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลกำแพงดิน จำนวน 338 คน ที่ได้จากสูตรของยามานะ เครื่องมือ คือ แบบสอบถาม ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.835 วิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่า t-test และ F-test และการวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 7 คน เครื่องมือ คือ แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์โดยรูปแบบข้อมูลเชิงพรรณนาความผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการจัดการขยะมูลฝอยภายในเขตเทศบาลตำบลกำแพงดิน อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร พบว่า สภาพการจัดการขยะมูลฝอยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับการจัดการขยะมูลฝอยภายในเขตเทศบาลตำบลกำแพงดิน อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร พบว่า ประชาชนที่มีปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการจัดการขยะมูลฝอยไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ 3) แนวทางการจัดการขยะมูลฝอยภายในเขตเทศบาลตำบลกำแพงดิน อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร พบว่า แนวทางการดำเนินการอย่างมีระบบเพื่อจัดการขยะอย่างมีประสิทธิภาพเกิดความยั่งยืนด้วยการดำเนินการ 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอน 1 การปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะมูลฝอยเพื่อให้หน่วยงานภาครัฐและเอกชนสามารถดำเนินการได้อย่างราบรื่น ขั้นตอน 2 การจัดการขยะมูลฝอยอย่างถูกวิธีในชุมชนแบบผสมผสานแบบครบวงจร

คำสำคัญ : แนวทาง; การจัดการ; ขยะมูลฝอย

* วันที่รับบทความ : 20 มีนาคม 2566; วันที่แก้ไขบทความ 15 มิถุนายน 2566; วันที่ตอบรับบทความ : 20 มิถุนายน 2566

Received: March 20 2023; Revised: June 15 2023; Accepted: June 20 2023

Abstracts

The objectives of this research were: 1) to study the state of the solid waste management within Kamphaeng Din Subdistrict Municipality, Sam Ngam District, Phichit Province, 2) to compare the personal factors to the solid waste management within Kamphaeng Din Subdistrict Municipality, Sam Ngam District, Phichit Province, and 3) to present the guidelines for the solid waste management within t Kamphaeng Din Subdistrict Municipality, Sam Ngam District, Phichit Province. This study applied the Mixed Method Research with the Quantitative Research by the Survey Research. The sample was 338 people in Kamphaeng Din Subdistrict Municipality from the table of Yamane. The tool of this study was the questionnaire with the 0.835 of reliability. The statistics used Frequency, Percentage, Mean, Standard Deviation, t-test and F-test with One-Way ANOVA. Moreover, the Qualitative Research used the in-depth interview from 7 key informants and the data analysis with the description. The results of the research were as follows: 1) Overall, the state of the solid waste management within Kamphaeng Din Subdistrict Municipality, Sam Ngam District, Phichit Province was at the high level. 2) The comparison of the personal factors to the solid waste management within Kamphaeng Din Subdistrict Municipality, Sam Ngam District, Phichit Province found that the people having the personal of living in this area had no the different opinion to the solid waste management. The hypothesis was denied. 3) The guidelines for the solid waste management within t Kamphaeng Din Subdistrict Municipality, Sam Ngam District, Phichit Province were the guidelines for the solid waste management with the efficiency and sustainability had 2 steps: the 1st step was improving the law relating the solid waste management to work untroubledly and the 2nd step was the mixed solid waste management in the correct ways.

Keywords : Guidelines; Management within1; Solid Waste

บทนำ

ปัญหาขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายที่ความรุนแรงมากขึ้นตลอดทุกปีเป็นผลเนื่องมาจากขาดการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพอนามัยของประชาชนตามมานอกจากนี้ประชาชนยังขาดองค์ความรู้และจิตสำนึกเกี่ยวกับปัญหาและการจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายจึงไม่ให้ความสำคัญที่จะลดและคัดแยกขยะมูลฝอยตั้งแต่ต้นทางหรือแหล่งกำเนิด ปริมาณขยะมูลฝอยจึงเพิ่มมากขึ้นทุกปี การดำเนินงานเร่งรัดแก้ไขปัญหามูลฝอยและการจัดการขยะตกค้างสะสมในพื้นที่วิกฤต ผลักดันกฎหมาย และกลไกเพื่อการคัดแยกขยะ สนับสนุนการแปรรูปเป็นพลังงาน ใช้มาตรการทางเศรษฐศาสตร์เพื่อให้เกิดการลดปริมาณขยะ รวมทั้งสร้างวินัยคนในชาติเพื่อการจัดการขยะอย่างยั่งยืน (กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2562 : 1) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการขยะสนับสนุนการจัดการขยะที่ครบวงจรตั้งแต่ต้นทางจนถึงปลายทาง โดยลดปริมาณการผลิตขยะ สร้างวินัยของคนในชาติ มุ่งสู่การจัดการที่ยั่งยืน โดยให้ความรู้ ปลูกจิตสำนึก และสร้างความตระหนักให้ประชาชน และมีแผนงานและโครงการตาม Roadmap การจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตราย และแผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ พ.ศ. 2559 -2564 สาระสำคัญแก้ไขปัญหามูลฝอยถูกกำหนดเป็นวาระแห่งชาติ กระทรวง

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้จัดทำ **Roadmap** การจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายของประเทศ ซึ่งได้บูรณาการแผนบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ (พ.ศ. 2559-2564) โดยใช้เป็นแนวทางการดำเนินการจัดการขยะมูลฝอยที่เป็นรูปธรรมและมีประสิทธิภาพอย่างยั่งยืน ภายใต้มาตรการลดการเกิดขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายที่แหล่งกำเนิด มาตรการเพิ่มศักยภาพการจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตราย (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559 : 1)

การจัดการขยะมูลฝอยชุมชนแบบครบวงจรเป็นการจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายที่เกิดขึ้นในชุมชนหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จะช่วยลดผลกระทบต่อประชาชน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งทางตรงและทางอ้อม มีความจำเป็นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องนำมาพิจารณาดำเนินการโดยอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนทุกเครือข่าย ตั้งแต่การสร้างความรู้ความตระหนัก ลดปริมาณขยะมูลฝอยและของเสียอันตราย การคัดแยกขยะมูลฝอยและของเสียอันตราย การบริการเก็บขน การกำจัดอย่างถูกต้องหลักวิชาการ ซึ่งจากการดำเนินงานที่ผ่านมา เทศบาลตำบลกำแพงดิน มีการจัดการขยะโดยการซื้อรถเก็บขยะโดยเลือกใช้รถบรรทุก 6 ล้อ เก็บขยะแบบอัดท้าย เพื่อที่จะนำขยะมูลฝอยของไปดำเนินการทิ้งที่บ่อทิ้งขยะมูลฝอยของเทศบาล ซึ่งทางเทศบาลจะทำการจัดเก็บและกำจัดขยะโดยใช้วิธีการฝังกลบอย่างถูกหลักสุขาภิบาล (Sanitary Landfill) แม้ว่าทางเทศบาลจะมีการจัดเก็บและกำจัดขยะ ดังที่ได้กล่าวมา แต่ก็ยังประสบปัญหาในด้านการจัดการขยะมูลฝอย ตั้งแต่ปี 2560-2563 (เทศบาลตำบลกำแพงดิน, 2564 : 1) ดังนี้ การขาดแคลนที่ดินสำหรับใช้เป็นสถานที่กำจัดและการต่อต้านของประชาชน การดำเนินการและดูแลรักษา ระบบกำจัดไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ขาดบุคลากรระดับปฏิบัติที่มีความรู้ความชำนาญ และการเปลี่ยนแปลงเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในระดับท้องถิ่น ข้อจำกัดด้านงบประมาณของเทศบาล การจัดเก็บค่าธรรมเนียมเก็บขน บำบัด และกำจัดไม่เหมาะสมและบางพื้นที่ไม่มีการจัดเก็บที่ครอบคลุม แผนการจัดการขยะมูลฝอยของท้องถิ่นในระดับจังหวัดมีการกำหนดให้มีการกำจัดขยะในลักษณะกลุ่มพื้นที่ (Cluster) ให้มีศูนย์กำจัดขยะมูลฝอยรวมแต่ยังไม่สามารถเกิดขึ้นได้จริง ระเบียบและแนวทางปฏิบัติในเรื่องศูนย์กำจัดขยะมูลฝอยรวมยังไม่เคยมีการกำหนดขึ้นอย่างชัดเจน ยังขาดกลไกในการส่งเสริมสนับสนุนการนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ประโยชน์ที่มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการลด และคัดแยกขยะต้นทาง ขาดการพัฒนากฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องที่เอื้อต่อการบริหารจัดการมูลฝอย เช่น การร่วมลงทุนของเอกชน หรือขยะมูลฝอยเป็นทรัพย์สิน การขยายพื้นที่ต้นแบบการจัดการมูลฝอยจากชุมชนสู่ชุมชนยังดำเนินการได้น้อยประกอบกับประชาชนบางส่วนขาดความร่วมมือในการจัดการมูลฝอย ปัจจัยในการสนับสนุนให้ภาคเอกชนเข้ามาร่วมลงทุนจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายยังไม่เอื้ออำนวย การแพร่กระจายของโคโรนาไวรัส 19 ก่อให้เกิดขยะพลาสติกและบรรจุภัณฑ์ที่เพิ่มขึ้น ปัญหาเหล่านี้จึงจัดอยู่ในกลุ่มปัญหาเร่งด่วนที่ต้องการแก้ไข เพื่อร่วมสร้าง “ชุมชนท้องถิ่นน่าอยู่” ดังนั้นการจัดการขยะมูลฝอยคนส่วนใหญ่ต่างมองว่าเป็นหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีหน้าที่ในการเก็บรวบรวม ขนส่ง และนำไปกำจัด แต่ในหลักความเป็นจริงการ

จัดการขยะมูลฝอยควรจะเป็นหน้าที่ของทุกคนที่เป็นผู้ก่อขยะมูลฝอยเหล่านี้จึงจะเป็นการแก้ไขปัญหาขยะอย่างยั่งยืน (เทศบาลตำบลกำแพงดิน, 2564 : 1)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงศึกษาวิจัยเรื่อง “แนวทางการจัดการขยะมูลฝอยภายในเขตเทศบาลตำบลกำแพงดิน อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร” เพื่อศึกษาว่าเทศบาลได้ดำเนินโครงการ กิจกรรมในการจัดการขยะมูลฝอยอยู่ในระดับใด ตลอดจนจะได้ทราบข้อเสนอแนะของประชาชนในพื้นที่ต่อการจัดการขยะมูลฝอย และควรมีแนวทางในการจัดการขยะมูลฝอยอย่างไร เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการจัดการขยะมูลฝอยภายในเขตเทศบาลตำบลกำแพงดิน อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับการจัดการขยะมูลฝอยภายในเขตเทศบาลตำบลกำแพงดิน อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร
3. เพื่อเสนอแนวทางการจัดการขยะมูลฝอยภายในเขตเทศบาลตำบลกำแพงดิน อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร

ระเบียบวิธีวิจัย

การดำเนินการวิจัยเรื่องนี้ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี โดยมีขั้นตอนการดำเนินการดังต่อไปนี้

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย 1) ประชากร คือ ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลกำแพงดิน อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร จำนวน 2,174 คน (เทศบาลตำบลกำแพงดิน, 2565) 2) กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลกำแพงดิน อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร จำนวน 338 คน ได้จากการแทนค่าในสูตรของยามานะ (Yamana) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 7 คน โดยคัดเลือกจากหน่วยงานภาครัฐ จำนวน 3 คน ภาคเอกชน จำนวน 2 คน และภาคประชาชน จำนวน 2 คน
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม ประกอบด้วย 1) ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม 2) การจัดการขยะมูลฝอยภายในเขตเทศบาลตำบลกำแพงดิน 3) ข้อเสนอแนะแนวทางการจัดการขยะมูลฝอยภายในเขตเทศบาลตำบลกำแพงดิน และแบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วย 1) การจัดการขยะมูลฝอยภายในเขตเทศบาลตำบลกำแพงดิน 2) ข้อเสนอแนะแนวทางการจัดการขยะมูลฝอยภายในเขตเทศบาลตำบลกำแพงดิน โดยสร้างมาจากการศึกษาเอกสาร แนวคิด และทฤษฎี เพื่อกำหนดวัตถุประสงค์ กรอบแนวคิด และดำเนินการสร้างและปรับแบบสอบถาม โดยเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา และเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา จำนวน 3 ท่าน โดยมีค่าความสอดคล้องในแต่ละข้อตั้งแต่ 0.5 - 1.0 และนำไปหา

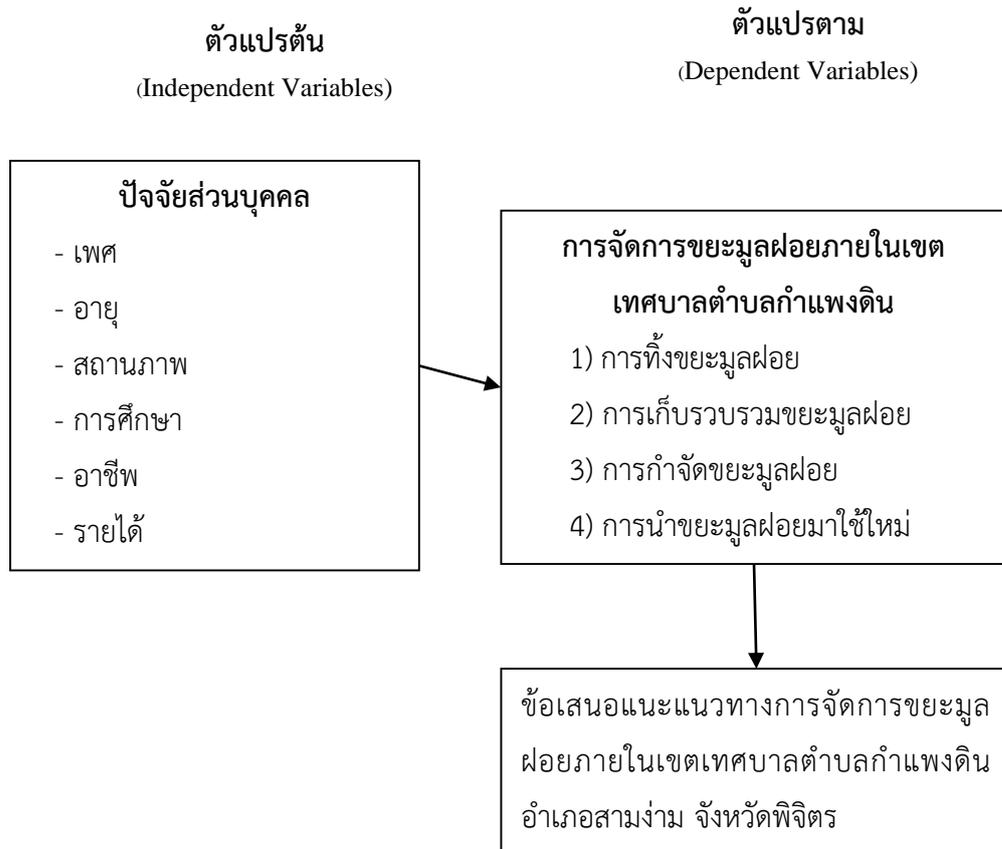
ความเชื่อมั่นของเครื่องมือ กับประชาชนในเขตเทศบาลตำบลกำแพงดิน จำนวน 30 คน ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.835

3. วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล คือ ขอนหนังสือจากคณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม เพื่อนำไปขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยเก็บข้อมูลกับประชาชนในเขตเทศบาลตำบลกำแพงดิน จำนวน 338 คน และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 7 คน ซึ่งแจ้งให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย แล้วนำแบบสอบถาม และข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาตรวจความถูกต้อง และข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์และประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ และการพรรณนาความต่อไป

4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ 1) สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) คือ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) 2) สถิติอนุมาน (Inferential Statistics) สถิติที่ใช้คือ การทดสอบค่า t-test) และการทดสอบค่า F-test (One Way ANOVA) และ 3) การวิเคราะห์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา ประกอบบริบทนำเสนอเป็นความเรียงประกอบตาราง โดยการแจกแจงความถี่ของผู้ตอบคำถามปลายเปิด

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยใช้เป็นแนวทางกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดการขยะมูลฝอยภายในเขตเทศบาลตำบลกำแพงดิน อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร ผู้วิจัยได้สรุปมาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัย ตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

**วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ผลการวิเคราะห์สภาพการจัดการขยะมูลฝอยภายในเขตเทศบาลตำบล
กำแพงดิน อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร**

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพการจัดการขยะมูลฝอยภายในเขตเทศบาลตำบลกำแพงดิน
อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตรโดยภาพรวม

ลำดับ	สภาพการจัดการขยะมูลฝอย	ระดับความคิดเห็น		
		\bar{X}	S.D.	แปลผล
1.	ด้านการทิ้งขยะมูลฝอย	3.74	0.84	มาก
2.	ด้านการเก็บรวบรวมขยะมูลฝอย	3.80	0.65	มาก
3.	ด้านการกำจัดขยะมูลฝอย	3.55	0.82	มาก
4.	การนำขยะมูลฝอยกลับไปใช้ใหม่	3.74	0.67	มาก
ภาพรวม		3.71	0.56	มาก

จากตาราง 1 พบว่า สภาพการจัดการขยะมูลฝอยภายในเขตเทศบาลตำบลกำแพงดิน อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตรโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.71$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการเก็บรวบรวมขยะมูลฝอย รองลงมา คือ ด้านการทิ้งขยะมูลฝอย ด้านการนำขยะมูลฝอยกลับไปใช้ใหม่ และด้านการกำจัดขยะมูลฝอย ตามลำดับ

**วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับการจัดการขยะมูลฝอยภายในเขต
เทศบาลตำบลกำแพงดิน อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร**

ตารางที่ 2 ผลสรุปการเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับการจัดการขยะมูลฝอยภายในเขตเทศบาลตำบล
กำแพงดิน อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร

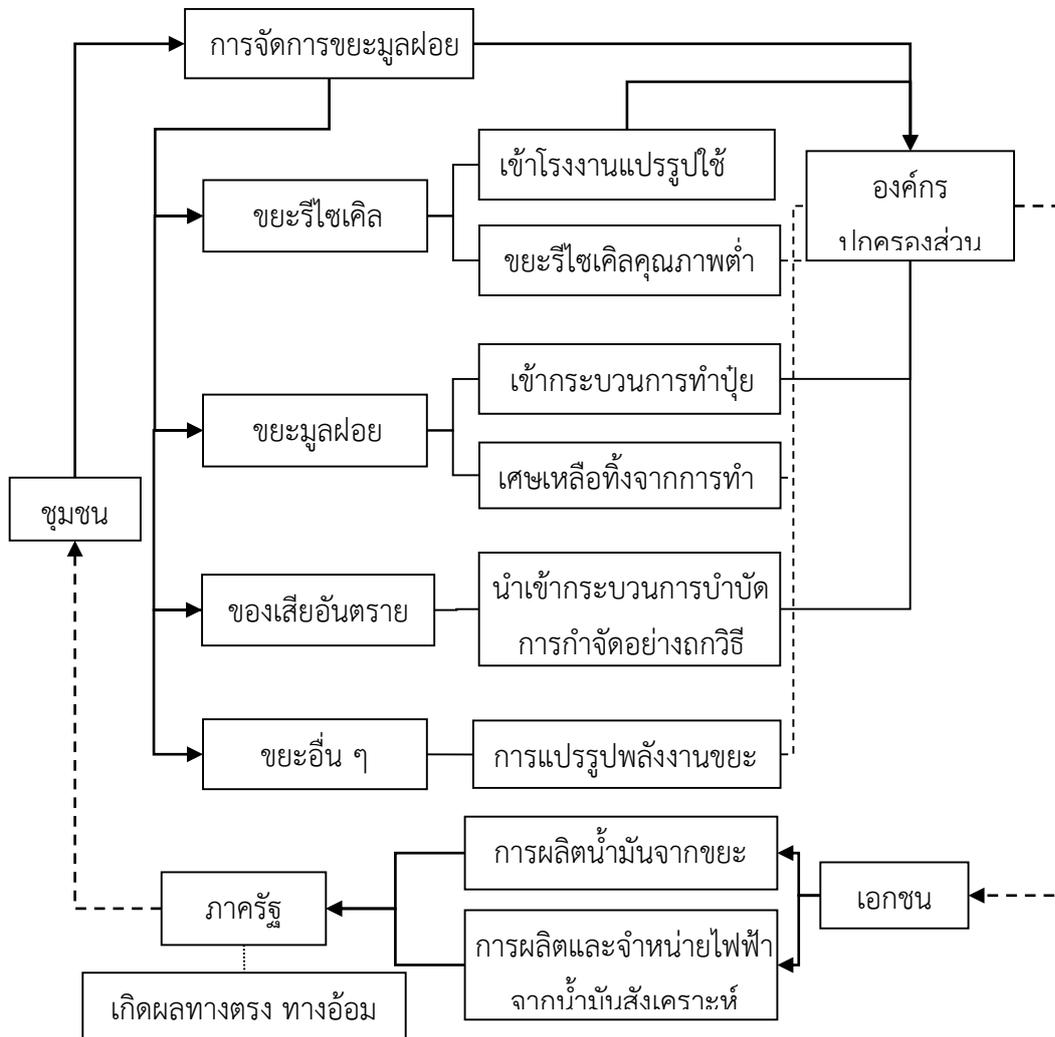
ตัวแปรต้น	ตัวแปรตาม	ค่า t	ค่า F	Sig	ผลการศึกษา	
					ยอมรับ	ปฏิเสธ
เพศ	การจัดการขยะมูลฝอย	-0.743	-	0.831	-	✓
อายุ	การจัดการขยะมูลฝอย	-	0.204	0.894	-	✓
สถานภาพ	การจัดการขยะมูลฝอย	-	0.465	0.629	-	✓
การศึกษา	การจัดการขยะมูลฝอย	-	0.094	0.993	-	✓
อาชีพ	การจัดการขยะมูลฝอย	-	0.765	0.549	-	✓

รายได้	การจัดการขยะมูลฝอย	-	0.566	0.638	-	✓
ระยะเวลาอยู่ในพื้นที่	การจัดการขยะมูลฝอย	-	0.583	0.626	-	✓

จากตาราง 2 ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ประชาชนที่มี เพศ อายุ สถานภาพ การศึกษา อาชีพ รายได้ และระยะเวลาอยู่ในพื้นที่ที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการจัดการขยะมูลฝอยภายในเขตเทศบาล ตำบลกำแพงดิน อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 แนวทางการจัดการขยะมูลฝอยภายในเขตเทศบาลตำบลกำแพงดิน อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 7 คน ผู้วิจัยสรุปข้อมูลการสัมภาษณ์ได้ ดังนี้ การจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนเพื่อการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนนั้น ต้องมีแนวทางการจัดการขยะมูลฝอย ดำเนินการ 2 ขั้นตอน คือ **ขั้นตอน 1** การปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะมูลฝอยเพื่อให้หน่วยงานภาครัฐ และเอกชนสามารถดำเนินการได้อย่างราบรื่น ทั้งยังต้องรักษาผลประโยชน์ให้กับชุมชน ภาครัฐ และต้องเอื้อต่อการดำเนินธุรกิจของเอกชนเพื่อให้การดำเนินการจัดการขยะมูลฝอยนั้นมีความยั่งยืนต่อไป **ขั้นตอน 2** การจัดการขยะมูลฝอยอย่างถูกวิธีในชุมชนแบบผสมผสานแบบครบวงจรคือ 1) การสร้างจิตสำนึกของประชาชนต่อการคัดแยกขยะที่ถูกต้องภายใต้การส่งเสริมของเครือข่ายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 2) ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการรวมกลุ่มเพื่อจัดการขยะมูลฝอยแบบผสมผสาน โดยการกำหนดการรวมกลุ่ม และ 3) การให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการลงทุนและดำเนินการหรือการทำ MOU ร่วมกับเอกชนในพื้นที่ให้นำขยะมูลฝอยในส่วนที่เหลือจากการกำจัดในพื้นที่ไปแปรรูปด้วยเทคโนโลยี จากผลการสรุปการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยสรุปเป็นแนวทางการดำเนินการอย่างมีระบบเพื่อการจัดการขยะอย่างมีประสิทธิภาพเกิดความยั่งยืน เป็นแผนภาพได้ดังนี้

ภาพ 2 แนวทางการดำเนินการอย่างมีระบบ
เพื่อการจัดการขยะอย่างมีประสิทธิภาพเกิดความยั่งยืน

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “แนวทางการจัดการขยะมูลฝอยภายในเขตเทศบาลตำบลกำแพงดิน อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร” ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยโดยแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังต่อไปนี้

1. สภาพการจัดการขยะมูลฝอยภายในเขตเทศบาลตำบลกำแพงดิน อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตรโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการเก็บรวบรวมขยะมูลฝอย รองลงมา คือ ด้านการทิ้งขยะมูลฝอย ด้านการนำขยะมูลฝอยกลับไปใช้ใหม่ และด้านการกำจัดขยะมูลฝอย ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะจะมีการแยกถังขยะหรือที่รองรับขยะมูลฝอยเป็นขยะเปียก ขยะแห้ง หากสมาชิกภายในครัวเรือนคนใดคนหนึ่งไม่ทิ้งขยะลงในถังจะมีการกล่าวตักเตือน การชี้แนะส่งเสริมให้สมาชิก

ภายในครัวเรือนร่วมกันเก็บรวบรวมขยะมูลฝอยอย่างเป็นระบบ มีจัดทำหลุมขยะหรือจัดหาถังขยะรวมของครัวเรือนเพื่อเป็นศูนย์รวมขยะมูลฝอย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสมบูรณ์ ปัญญาธนกร, อภิวัฒน์ สมานธิ และวิวัฒน์ ฤทธิมา (2562 : 485-500) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารจัดการขยะอย่างยั่งยืนในพื้นที่เทศบาลเมืองควนลัง อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อแนวทางการบริหารจัดการขยะในพื้นที่เทศบาลเมืองควนลัง อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากในทุกด้าน และสอดคล้องกับงานวิจัยของอรุณนันทน์ คำยิ่ง (2564 : 2) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางในการจัดการมูลฝอยของชุมชนแคมป์สน อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการกำจัดมูลฝอยในชุมชนแคมป์สน อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. การทดสอบเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับการจัดการขยะมูลฝอยภายในเขตเทศบาลตำบลกำแพงดิน อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร พบว่า ประชาชนที่มี เพศ อายุ สถานภาพ การศึกษา อาชีพ รายได้ และระยะเวลาอยู่ในพื้นที่ ที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการจัดการขยะมูลฝอยภายในเขตเทศบาลตำบลกำแพงดิน อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสมบูรณ์ ปัญญาธนกร, อภิวัฒน์ สมานธิ และ วิวัฒน์ ฤทธิมา (2562 : 485-500) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารจัดการขยะอย่างยั่งยืนในพื้นที่เทศบาลเมืองควนลัง อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ผลการวิจัยพบว่าการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อแนวทางการบริหารจัดการขยะในพื้นที่เทศบาลเมืองควนลัง จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่มีอายุ อาชีพและ ระยะเวลาการอาศัยอยู่ในพื้นที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อแนวทางการบริหารจัดการขยะในพื้นที่เทศบาลเมืองควนลังแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 และประชาชนที่มีเพศ สถานภาพ ระดับการศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อแนวทางการบริหารจัดการขยะในพื้นที่เทศบาลเมือง ควนลังไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

3. แนวทางการจัดการขยะมูลฝอยภายในเขตเทศบาลตำบลกำแพงดิน อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร พบว่า มีแนวทางการดำเนินการอย่างมีระบบเพื่อการจัดการขยะอย่างมีประสิทธิภาพเกิดความยั่งยืนด้วยการดำเนินการ 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอน 1 การปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะมูลฝอยเพื่อให้หน่วยงานภาครัฐและเอกชนสามารถดำเนินการได้อย่างราบรื่น ขั้นตอน 2 การจัดการขยะมูลฝอยอย่างถูกวิธีในชุมชนแบบผสมผสานแบบครบวงจร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอรุณนันทน์ คำยิ่ง (2564 : 2) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางในการจัดการมูลฝอยของชุมชนแคมป์สน อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน ผลการวิจัยพบว่า แนวทางในการจัดการมูลฝอยของชุมชนแคมป์สน อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ มีดังนี้ 1) การจัดทำข้อมูลพื้นฐานของชุมชนและสำรวจแหล่งกำเนิดขยะมูลฝอย 2) วิเคราะห์องค์ประกอบมูลฝอยเพื่อได้ข้อมูลด้านลักษณะขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นในชุมชน 3) สร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน

สร้างเครือข่ายชุมชน โดยเน้นการให้ชุมชน มีส่วนร่วมในการเสนอแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมที่ต้องการดำเนินงานในพื้นที่ 4) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินงานร่วมกับชุมชน ในการจัดทำแผนงาน/โครงการ และดำเนินกิจกรรมตามแผนงาน/โครงการฯ 5) ติดตามและประเมินผลในการดำเนินแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม 6) การสรุปผลการดำเนินงาน และงานวิจัยของ ศาสลิมาร์ เกิดกลิ่นหอม (2562 : 7) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน : เทศบาลนครนครศรีธรรมราช ผลการศึกษาพบว่า เทศบาลต้องสร้างโอกาสให้ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน ตั้งแต่การตัดสินใจร่วมวางแผน การปฏิบัติ และการประเมินผล โดยแบ่งเป็น 2 แนวทาง ได้แก่ 1) ผลักดันนโยบายการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนให้เป็นรูปธรรม และ 2) กำหนดปฏิบัติการการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน โดยมุ่งเน้นระดับ “ครัวเรือนและชุมชน” ให้ได้ตระหนักถึงปัญหาขยะมูลฝอยชุมชนร่วมกัน ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยชุมชน “ตั้งแต่ต้นทาง” และให้ชุมชนเป็นผู้จัดการขยะมูลฝอยด้วยตัวเอง โดยเทศบาลให้การสนับสนุนความรู้ งบประมาณ อุปกรณ์ พร้อมใช้เครื่องมือทางการเงินและการบังคับใช้กฎระเบียบ เพื่อให้การจัดการขยะมูลฝอยชุมชนของเทศบาลนครนครศรีธรรมราชเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. การปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะมูลฝอยเพื่อให้หน่วยงานภาครัฐและเอกชนสามารถดำเนินการได้อย่างราบรื่น
2. การจัดการขยะมูลฝอยอย่างถูกวิธีในชุมชนแบบผสมผสานแบบครบวงจร คือ การสร้างจิตสำนึกของประชาชน ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการรวมกลุ่มเพื่อจัดการขยะมูลฝอยแบบผสมผสาน และการให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการลงทุนและดำเนินการหรือการทำ MOU ร่วมกับเอกชน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาความต้องการของประชาชนในการดำเนินการด้านการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนเพื่อการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนในรูปแบบความร่วมมือแบบมีหุ้นส่วน
2. ศึกษาความเป็นไปได้ต่อการดำเนินงานในรูปแบบของประชารัฐสามัคคี เพื่อการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนอย่างยั่งยืนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2562). *การจัดการขยะมูลฝอยเพื่อนกลับมาใช้ใหม่*.

กรุงเทพมหานคร: กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.

เทศบาลตำบลกำแพงดิน. (2564). *แผนพัฒนาท้องถิ่น (2560-2565)*. พิจิตร: เทศบาลตำบลกำแพงดิน.

ศาลิมาร์ เกิดกลิ่นหอม. (2562). *แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน :*

*เทศบาลนครนครศรีธรรมราช. วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (การจัดการสิ่งแวดล้อม). คณะบริหารการ
พัฒนาสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.*

สมบูรณ์ ปัญญาธนกร, อภิวัฒน์ สมานิต และ วิวัฒน์ ฤทธิมา. (2562). *แนวทางการบริหารจัดการขยะอย่าง
ยั่งยืนในพื้นที่เทศบาลเมืองควนลัง อำเภอลาดใหญ่ จังหวัดสงขลา. การประชุมหาดใหญ่วิชาการ
ระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 10 ณ ห้องประชุม อาคารคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่
อำเภอลาดใหญ่ จังหวัดสงขลา วันที่ 12 – 13 กรกฎาคม 2562, 485-500.*

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). *แผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูล
ฝอยของประเทศ พ.ศ. 2559 -2564*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและ
สิ่งแวดล้อม.

อรรถนันท์ คำยิ่ง. (2564). *แนวทางในการจัดการมูลฝอยของชุมชนแคมป์สน อำเภอลำปาง จังหวัดเพชรบูรณ์
โดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน. วิทยานิพนธ์นี้รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐ
ประศาสนศาสตร์. วิทยาลัยการจัดการและพัฒนาท้องถิ่น. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูล
สงคราม.*